

Les

Bedankt voor het downloaden van dit artikel.
De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

nt2@uitgeverijboom.nl
redactie@tijdschriftles.nl

Zingend Nederlands leren op Het Erasmus ISK

Nederlands leren is een uitdaging, maar door te zingen wordt het leren van de Nederlandse taal leuk en toegankelijk. Muziekdocent Henk Muileman weet dit als geen ander. Als muziekdocent op Het Erasmus ISK in Almelo geeft hij les aan leerlingen die weinig of geen Nederlands beheersen. Samen met zijn leerlingen zingt hij Nederlandse liedjes als 'Samen met u onder een paraplu', 'Mag ik dan bij jou', 'Een beetje verliefd' en '17 miljoen mensen'. In gesprek met Nathalie Gerritsen van Veluwen geeft hij tekst en uitleg.

Henk Muileman
Nathalie Gerritsen van Veluwen

Het Erasmus in Almelo is een openbare scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs met de opleidingen praktijkonderwijs, vmbo, mavo, havo, vwo, gymnasium en Internationale schakelklas (ISK).

'Op Het Erasmus ISK werken we eraan om de leerlingen naar een vervolgopleiding toe te leiden, passend bij hun mogelijkheden, leeftijd en talenten', vertelt Henk Muileman. De herkomst van deze leerlingen varieert en is mede afhankelijk van de politieke situatie in de wereld.

'Het vak muziek staat in dienst van het algemene doel van onze ISK. Met behulp van muziek help ik de leerlingen met het verwerven van de Nederlandse taal en het kennismaken met de westerse cultuur', aldus de muziekdocent. Op die twee punten ligt de focus van het onderwijs op de ISK, om er zorg voor te dragen dat de leerlingen voldoende zijn toegerust om door te stromen naar een vervolgopleiding.

Wie een vreemde taal leert, heeft er (in ieder geval in het begin) baat bij om dat regelmatig zingend te doen, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Proefpersonen die Hongaarse zinnen moesten nazingen, onthielden de woorden beter en langduriger dan proefpersonen die die zinnen moesten nazeggen.¹

Zingen gaat meestal langzamer dan spreken. Als je woorden langzamer uitsprekt, is er meer tijd om stil te staan bij de afzonderlijke klanken waaruit ze zijn opgebouwd. Door zinnen met simpele structuren een ritme en duidelijke intonatie mee te geven, blijven ze langer hangen in je hoofd. Af en toe kun je de zinnen misschien zelfs gebruiken in een gewone gespreksituatie.

Wie een vreemde taal leert, heeft er baat bij om dat regelmatig zingend te doen

Inhoudelijk profiel

'In de muziekles maak ik overwegend gebruik van het Nederlandstalig liedrepertoire. De liedkeuze sluit aan bij de taalvaardigheid van de leerlingen, de seizoenen, bij de religieuze en wereldlijke feestdagen en bij de actualiteit', vertelt Henk Muileman.

Daarnaast wordt tijdens de muziekles aandacht besteed aan de eigen taal en cultuur van de leerlingen. Zij krijgen de gelegenheid om in de les door middel van muziek, zang en dans hieraan uiting te geven. Het Erasmus is een school voor openbaar onderwijs. Dit betekent dat in de school verdraagzaamheid een kernwaarde is. Respect voor de overtuiging en opvattingen van anderen is vanzelfsprekend en ook voorwaarde

voor het goed kunnen functioneren in een maatschappij met een grote diversiteit op cultureel, religieus en politiek gebied.

We gebruiken geen muziekmethode. De muzieklessen worden gegeven in de beginnersklassen. Daarnaast komt muziek in alle overige klassen in projectvorm aan bod.

In de muziekles maak ik overwegend gebruik van het Nederlandstalig liedrepertoire

Werkvormen en differentiatie binnen de les

1. Zingen

Het aanleren van liedjes gebeurt tijdens de muziekles klassikaal, door voorzingen en nazingen.

Er wordt veel aandacht besteed aan het lezen van woorden en begrippen, en het oefenen van de betekenis en de uitspraak. We zingen zowel klassikaal als in groepjes.

Toen op een maandagmorgen de leerlingen kletsnat van de regen binnenkwamen, schoot mij het liedje **Samen met u onder een paraplu**² in gedachten. Het sloot precies aan bij het moment, en aan het einde van de les wist iedereen wat een paraplu is. We hebben het daarna nog veel gezongen. De beginners eerst alleen nog het refrein, maar later konden we de teksten van de verschillende personages met behulp van de video helemaal meezingen.

2. Luisteren

Met behulp van luisteropdrachten, spelvormen, muziekvormen en/of bewegingsactiviteiten luisteren de leerlingen actief en geconcentreerd naar muziek, waarbij zij hun waarnemingen met beweging, taal of tekens uiten. Een en ander vindt klassikaal plaats en wordt vervolgens door de leerlingen individueel of in kleine groepjes uitgewerkt.

In de les **Muziek en emotie** vraag ik de leerlingen om tijdens het luisteren verschillende emoticons te koppelen aan een aantal muziekstukken, zoals **The arrival of the queen of sheba** (Händel) en **Formidable** (Stromae). De leerlingen ervaren hoe de muziek kan samenvallen met gevoelens als woede, geluk, blijheid, verliefdheid, angst en verdriet. We zoeken naar verklaringen door terug te gaan naar herinneringen.

3. Spelen

De leerlingen maken actief kennis met djembé, trom en andere slaginstrumenten. De liedjes worden door de leerlingen ritmisch begeleid. Daarnaast krijgen de

leerlingen gelegenheid om de krar, de gitaar, de blokfluit en het keyboard uit te proberen.

De krar is een oeroud snaarinstrument, dat in de Eritrese volksmuziek veel gebruikt wordt. De groep jongeren uit Eritrea en uit het aangrenzende Ethiopische gebied gun ik, net als alle anderen, hun gevoel van eigenwaarde, hun identiteit en hun emancipatie. Op mijn verzoek heeft een van de leerlingen van Het Erasmus praktijkonderwijs een krar gebouwd voor de ISK-leerlingen. Sindsdien wordt er veel gebruik van gemaakt!

Samenwerking met andere vakken

Er is samenwerking met andere vakken in projectvorm. Twee keer per jaar, in november en april, vindt op onze school **Almelo zingt Nederlands** plaats.

De Internationale schakelklas van Het Erasmus en het **Taalpunt Almelo**³ organiseren dit voor alle leerlingen van de ISK en voor anderstaligen uit heel Almelo met hun taalcoaches.

Tijdens de mentorlessen en tijdens de muzieklessen worden de liedjes geoefend. Speciaal voor Almelo zingt Nederlands wordt er een zanger of zangeres en een instrumentalist uitgenodigd die er samen met alle aanwezigen een vrolijke boel van maken (https://youtu.be/_gAK9sFPv4).

Eenmaal per jaar organiseren we **Erasmix**. Dit is een open podium voor de leerlingen van de ISK. Er wordt opgetreden met zang, muziek en dans. Eenmaal per jaar is er voor de leerlingen van de ISK een workshopdag bij **Studio15**⁴. Op deze dag nemen de leerlingen deel aan workshops met muziek, drama en/of dans.

Er is samenwerking met andere vakken in projectvorm

Materialen

Het muzieklokaal is uitgerust met een digibord, dat is aangesloten op een geluidsinstallatie.

De geluidsinstallatie is mobiel, de **Nowsonic Roadtrip 508**. Zij bestaat uit een versterker met twee luidsprekers plus statieven, twee microfoons plus statieven en de bijbehorende kabels. We beschikken over een aantal keyboards, akoestische gitaren, een elektrische gitaar plus versterker, heel veel blokfluiten, een drumstel, drie snaredrums, twintig sets drumsticks, tien djembés, een krar, en heel veel kleine slagwerkinstrumenten. Veel van deze instrumenten zijn aan de ISK geschenken, na een oproep op Facebook.

De liedjes

Zoals eerder gezegd sluit de liedkeuze aan bij de taalvaardigheid van de leerlingen, bij de seizoenen, bij de religieuze en wereldlijke feestdagen en bij de actualiteit. Om de woorden en zinnen van de liedjes in te sluiten is het belangrijk veel te herhalen, kort na elkaar maar ook verspreid over het jaar.

Liedjes die we zingen met de leerlingen op **beginnersniveau**, die nog weinig Nederlands kunnen spreken, zijn bijvoorbeeld:

- Ik zie de zon
- Er brandt een vuur
- Hoofd, schouders, knie en teen

Dit zijn korte vrolijke liedjes, met herkenbare begrippen en woorden, en goede mogelijkheden voor interactie en beweging.

Voor de **middenniveau** leerlingen, die de Nederlandse taal al wat meer beheersen, zijn er liedjes met refreinen en coupletten. De liedjes zijn te vinden op **YouTube**, vaak met de gezongen tekst in beeld.

De inhoud en betekenis van de tekst maken we duidelijk via gesprek, lesbladen, rollenspel, klassengesprek

enzovoort. De eerste uitdaging wordt steeds het meezingen van de refreinen, de coupletten komen later.

Liedjes die hiervoor gebruikt worden zijn bijvoorbeeld:

- Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder
- Samen met u onder een paraplu
- Zwart Wit

Bij de keuze van de liedjes is er uiteraard ook inbreng van de leerlingen. Zo kwamen op ons liedrepertoire bijvoorbeeld terecht:

- Mag ik dan bij jou?
- Als het avond is
- Het is goed

Twee liedjes hebben een Arabische melodie. Ik heb de liedjes een Nederlandse tekst gegeven.

- Waar ben ik?
- Yamama Beida

'We hebben gemerkt dat de leerlingen op onze ISK erg veel baat hebben bij de muzieklessen en dat ze er ook met veel plezier aan deelnemen. Ook de extra activiteiten zoals **Erasmix**, **Almelo zingt Nederlands** en de workshops worden enorm gewaardeerd. En dat is voor mij als muziekdocent waar het om draait', vertelt Henk Muileman enthousiast.

Henk Muileman

Nathalie Gerritsen van Veluwen

Henk Muileman is muziekdocent op Het Erasmus ISK in Almelo. Per 1 augustus 2020 is hij met pensioen gegaan.

Al zijn verzamelde lessen en liedjes stelt hij graag beschikbaar aan ieder die er gebruik van wil maken. Ze zijn te vinden op de LOWAN-site onder 'lesmateriaal': www.lowan.nl/vo/lesmateriaal/muzieklessen-isk-almelo
Correspondentie: h.muileman@het-erasmus.nl

Nathalie Gerritsen van Veluwen is communicatiemedewerker op het Erasmus College.
Correspondentie: n.gerritsen@het-erasmus.nl.

Noten

1. Ludke, K. M., Ferreira, F. & Overy, K. (2014). **Singing can facilitate foreign language learning**. Mem Cogn 42, pp. 41-52. <https://doi.org/10.3758/s13421-013-0342-5>
2. www.youtube.com/watch?v=nPJe91Gupqo
3. Het **Taalpunt Almelo** verzorgt taallessen voor volwassenen. De taallessen vanuit het Taalpunt worden gegeven door vrijwillige taalcoaches die gekoppeld worden aan een taalmaatje. Het Taalpunt is een samenwerking tussen Scoop, ROC, Bibliotheek Almelo en Stichting Lezen en Schrijven.
4. **Studio15** is een samenwerking tussen Kaliber Kunstenschool en Avedan Jongerenwerk en biedt gratis activiteiten met als doel talentontwikkeling voor jongeren in Almelo tussen de 12 en 30 jaar op het gebied van muziek, dans, film, fotografie, evenementenorganisatie, ondernemerschap, theater en meer.
Voor meer info: www.studio15almelo.nl.

Stem

Waar ben ik?

Ah Ya Zcin, traditioneel volksliedje uit het Midden Oosten. Bewerkt door Henk Muileman

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The notes are: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter), E5 (quarter), D5 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter). The lyrics are: '1. Waarben ik? Waarben ik? In het en-ge gro-te bui-ten-land mis-schien? Wei-nig'. The second staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The notes are: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter), E5 (quarter), D5 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter). The lyrics are: 'kans, om mijn mooi-e lie-ve va-der-land o-ooit we-te-e-rug te zien Wei-nig'. The third staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp. The notes are: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter), E5 (quarter), D5 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter). The lyrics are: 'kans, om mijn mooi-e lie-ve va-der-land o-ooit we-er-te-e-rug te zien'. Chord symbols are placed above the notes: E, Am, E, Dm, Am, E, Am, E, Dm, Am, E.